

FAKTA-ARK 18

DANMARK OG OMVERDENEN

Danmark er medlem af adskillige internationale organisationer. På den måde har Danmark indflydelse på verden uden for Danmark. Samtidig har beslutninger, der tages i de internationale organisationer, indflydelse på rammerne* for det danske samfund. Størst indflydelse har EU – Den Europæiske Union. Men også beslutninger i FN (de Forenede Nationer) har betydning. Desuden samarbejder Danmark med andre lande og selvstyrende områder i Norden.

Dette fakta-ark handler om:

- **EU – den Europæiske Union**
- **FN – de Forenede Nationer**
- **Danmark og Norden**
- **Internationalt samarbejde om udvikling**

EU – Den Europæiske Union

Danmark er medlem af EU. EU er et økonomisk, politisk og retligt* samarbejde mellem 27 europæiske lande. EU's hovedkvarter er i Bruxelles i Belgien. Medlemslandene samarbejder bl.a. om miljø, forbrugerspørgsmål og fri handel mellem landene.

Danmark blev medlem af EU, eller EF, som det hed dengang, i 1973. Det skete efter en folkeafstemning, hvor danskerne skulle stemme ja eller nej til, om Danmark skulle være medlem. Dengang var der ligesom nu både modstandere og tilhængere af medlemskabet i befolkningen.

Siden Danmark blev medlem, har EU fået indflydelse på flere og flere områder. Og EU har i dag indflydelse på

store dele af lovgivningen i de lande, der er medlem af EU.

Medlemslandene samarbejder bl.a. om miljø, forbrugerspørgsmål og fri handel mellem landene. 19 af de 27 EU-lande har en fælles valuta – euroen. Danmark er ikke med i den fælles valuta, men har valgt at beholde den danske valuta (kronen).

Hvert femte år er der valg til Europa-Parlamentet, som er en vigtig institution i EU. Man skal være statsborger i et EU-land for at kunne stemme til Europa-Parlamentet.

EU's indflydelse på dansk politik

Siden Danmark blev medlem, har EU fået indflydelse på flere og flere områder. Og EU har i dag indflydelse på store dele af lovgivningen i de lande, der er medlem af EU – herunder Danmark.

Fx har EU stor indflydelse på den økonomiske politik i Danmark. Det betyder bl.a., at EU har sat grænser for, hvor store underskud der kan være på det danske statsbudget.

EU har også stor indflydelse på mange andre områder som fx landbrugspolitik og miljøpolitik. Men Danmark har også indflydelse på EU's politik. Danske ministre og embedsmænd deltager i de møder i EU, hvor EU's politikker og lovgivning fastlægges*.

De danske forbehold

I 1992 var der en folkeafstemning i Danmark om en ny EU-traktat (Maastricht-traktaten), der skulle give EU mere indflydelse på medlemslandenes forhold.

De danske forbehold

I 1992 var der en folkeafstemning i Danmark om en ny EU-traktat (Maastricht-traktaten), der skulle give EU mere indflydelse på medlemslandenes forhold.

Danskerne skulle blandt andet stemme ja eller nej til, om Danmark skulle være med i et tættere økonomisk samarbejde med de andre EU-lande, og om man skulle have en fælles valuta. Et flertal stemte nej til den nye EU-traktat.

De andre EU-lande sagde ja til den nye EU-traktat. Den danske regering besluttede derfor at forhandle med de andre EU-lande om at få nogle danske undtagelser*. Det betød, at Danmark fik nogle forbehold, det vil sige nogle områder, hvor Danmark ikke er med i EU-landenes samarbejde.

Danmarks forbehold handler blandt andet om:

- Den fælles valuta, euroen. Dette forbehold betyder, at Danmark ikke har euroen som valuta.
- Retligt samarbejde. Dette forbehold betyder, at Danmark ikke deltager i det fælles EU-samarbejde om fx nye fælles EU-regler om politi, strafferet, asyl, indvandring, skilsmisser og forældremyndighed.

Danmark kan selv bestemme, om man vil afskaffe* et eller flere af forbeholdene. Forbeholdene vil kunne fjernes efter en ny folkeafstemning, hvor den danske befolkning stemmer for at afskaffe dem.

Tidligere havde Danmark også et forbehold over for EU's forsvars- og sikkerhedspolitik, så Danmark for eksempel ikke deltog i militære operationer, som er en del af EU-samarbejdet. Dette såkaldte 'forsvars-forbehold' blev ophævet, som følge af en folkeafstemning den 1. juni 2022. Et flertal på 67 procent stemte ja til at ophæve forbeholdet, mens et mindretal på 33 procent stemte nej.

EU's vigtigste institutioner og Danmarks repræsentation i EU

EU's overordnede* politiske retningslinjer* vedtages* i Det Europæiske Råd. Her deltager den danske statsminister sammen med stats- og regeringschefer fra de andre EU-lande.

Lige som de andre medlemslande i EU, sender Danmark 1 kommissær til Europa-kommissionen. Europa-Kommissionen er delt op i forskellige politiske områder – fx miljø, økonomi og landbrug. Hvert område ledes af en kommissær, og hvert land i EU har en EU-kommissær. Kommissærerne fungerer ikke som repræsentanter for det land, de kommer fra, og de skal arbejde uafhængigt* af deres eget lands interesser.

EU-Kommissionens formand, Ursula von der Leyen, den danske EU-kommissær Margrethe Vestager og den franske EU-kommissær Thierry Breton. Foto: Ritzau Scanpix.

Ministerrådet består af repræsentanter for alle medlemslandenes regeringer. Når der er møde i Ministerrådet, deltager medlemslandenes ministre for det pågældende område. Fx deltager den danske miljøminister sammen med miljøministrene fra de andre EU-lande i Ministerrådets møder om miljøpolitik.

Der er typisk en lavere deltagelse ved valg til Europa-Parlamentet end ved valg til Folketinget. Stemmeprocenten

i Danmark ved valget til Europa-Parlamentet i 2019 var lidt over 66 procent. Ved valget til Folketinget i 2019 var stemmeprocenten næsten 85 procent.

EU har desuden en domstol: EU-Domstolen. Den har omfattende rettigheder både til at tolke* EU's traktat og til at tage stilling i retssager, der angår EU's regler. Domstolen har haft stor betydning for den praktiske udformning af EU-samarbejdet.

Europarådet og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Europarådet er en selvstændig organisation, der består af 47 europæiske lande. Danmark har været medlem fra starten i 1949. Europarådet har bl.a. vedtaget* Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Den indeholder en række grundlæggende rettigheder, som i et vist omfang svarer til de rettigheder, man kender fra den danske grundlov, fx ytringsfrihed og forsamlingsfrihed. Den indeholder også andre rettigheder, fx forbud mod tortur og ret til retfærdig rettergang.

FN – De Forenede Nationer

FN blev grundlagt i 1945, kort efter afslutningen på 2. verdenskrig. Danmark har været medlem fra begyndelsen. FN er en sammenslutning af næsten alle stater i verden, i alt 193. FN's formål er at skabe fred og udvikling i verden. FN arbejder bl.a. for at hjælpe ved store katastrofer (fx sult og naturkatastrofer). FN forsøger også at hjælpe i kampen mod analfabetisme og sygdomme.

FN arbejder desuden med at fremme menneskerettigheder i alle lande i verden. Det gælder fx religionsfrihed og ytringsfrihed samt forbud mod tortur og diskrimination.

Det er rettigheder, der i et vist omfang svarer til rettighederne i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Rettighederne omfatter også etniske, religiøse og sproglige minoriteters ret til at have deres egen kultur, til at praktisere deres egen religion og til at bruge deres eget sprog.

FN's sikkerhedsråd

FN har et sikkerhedsråd. FN's sikkerhedsråd spiller en stor rolle for arbejdet for fred i verden. Frankrig, Kina, Rusland, Storbritannien og USA har en fast plads i sikker-

hedsrådet. Andre lande har plads i sikkerhedsrådet i kortere perioder. Danmark har flere gange været medlem af FN's sikkerhedsråd.

Sikkerhedsrådet har ansvar for at opretholde* international fred og orden. FN's sikkerhedsråd kan fx bede medlemslandene om at ændre noget i deres politik, fx over for bestemte befolkningsgrupper.

Sikkerhedsrådet kan også indføre økonomiske eller militære sanktioner mod et land, som fx undertrykker* befolkningsgrupper i landet, producerer ulovlige våben eller angriber andre lande. Sikkerhedsrådet kan også bruge militær magt, hvis det mener, at et bestemt land er en trussel* mod international sikkerhed.

Danmark og Norden

Norden omfatter landene Danmark, Norge, Sverige, Finland og Island samt de selvstyrende områder Færøerne, Grønland (under Danmark) og Ålandsøerne (under Finland). Danmark samarbejder med de andre nordiske lande. Der samarbejdes bl.a. på det retlige, det kulturelle, det sociale og det økonomiske område. Det nordiske samarbejde foregår bl.a. i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

EU's 27 medlemslande. Grafik: EU.

Internationalt udviklings samarbejde

Danmark giver hvert år økonomisk støtte til udviklingslande. Det kalder man for udviklingsbistand. Der er stor enighed i Folketinget om, at man skal hjælpe de fattigste lande i Verden. Danmark er et af de lande i verden, der betaler mest i udviklingsbistand i forhold til befolkningens størrelse. Bistanden* i 2022 er på cirka 17 mia. kr. svarende til 0,7 procent af den såkaldte bruttonationalindkomst (BNI).

Danmarks udviklingsbistand har som mål at bekæmpe fattigdom og skabe udvikling i verdens fattigste lande. Bistanden gives blandt andet til udviklingsaktiviteter, der gennemføres i samarbejde med myndighederne i udviklingslandene. Danmark kan også gennemføre udviklingsaktiviteter og humanitær bistand sammen med internationale organisationer og private hjælpeorganisationer, fx Folkekirkens Nødhjælp eller Røde Kors.

Børn i Uganda i Østafrika. Foto: Tue Schou Pedersen